



HISTORISCHE KRING Baerne

NIEUWSBRIEF

mei 2025

De maanden mei en juni zijn bij uitstek geschikt voor een mooie wandel- of fietstocht. Kijkt u eens op de website www.historischekringbaerne.nl/publicaties/wandelingen. Daar staan mooie wandelingen door Baarn op met een historisch thema.

Het is u vast niet ontgaan dat er dit jaar verschillende activiteiten zijn om te vieren dat Baarn 675 geleden stadsrechten kreeg. Ook de Historische Kring levert daar een bijdrage aan met onder andere een mooie fietstocht. Over leuke tentoonstellingstips, drie archeologiedagen en een echt Baarns spookverhaal van Ton van den Oudenalder zijn in deze Nieuwsbrief te lezen.

En er is een nieuwe rubriek over verdwenen bedrijven, uit Baarn of uit directe omgeving. Johanna heeft een stukje aangeleverd over Busdienst Tensen. Een bijzonder bedrijf waar veel oudere Baarners nog veel mooie herinneringen aan hebben.

Ans van Egdom, Martin Hoogendoorn en Johanna Hébuterne.

675 Jaar Stadsrechten

Het zal u zeker niet ontgaan zijn: Baarn is al (ongeveer) 675 jaar een stad en dat wordt gevierd! Over de fietstocht heeft u al een en ander gelezen bij de oproep van de Werkgroep Wandelingen maar we geven u hier nog wat meer informatie. De tocht bestaat uit 2 routes die samen een 8 vormen, waarbij het middelpunt op de Brink zal komen te liggen. U kunt dus kiezen of u de tocht door het bos en het gebied rond Lage Vuursche neemt of de tocht langs de



Eem. De echte doorzetters kunnen beide routes doen. De gehele tocht zal ongeveer 40 km lang zijn. Onderweg vindt u informatieborden en vrijwilligers die u informatie geven over de historische gebeurtenissen die zich hier hebben afgespeeld. Onderweg worden ook enkele horeca gelegenheden aangedaan waar u even kunt uitrusten en iets kunt gebruiken. De tocht is gratis en u hoeft zich niet aan te melden. Laat u verassen en doe mee!



De fietstocht is niet de enige activiteit waaraan de HKB meewerkt:

Op 28 oktober 2025 barst Theater de Speeldoos van historische verhalen, muziek en spektakel!

De **Avond van de Baarnsche Geschiedenis** keert terug met een speciale 5e editie ter ere van 675 jaar stadsrechten in Baarn. Presentator Kevin van den Berg neemt u op theatrale wijze mee door de geschiedenis.

Verwacht geen stoffige jaartallen, maar een meeslepend avondje theater vol verhalen, zang en dans. Historische figuren komen tot leven door verhalen van kenners van de Historische Kring Baerne en er zijn

wervelende optredens van Baarnse acteurs en muzikanten. Deze bijzondere avond biedt een unieke kijk op de rijke geschiedenis van Baarn. Kaartjes kosten € 12,50 en zijn verkrijgbaar online of aan de theaterkassa (aan de kassa wordt € 1,00 extra berekend). Bij de prijs is geen consumptie inbegrepen. In de voorverkoop zijn al meer dan 100 kaarten verkocht!



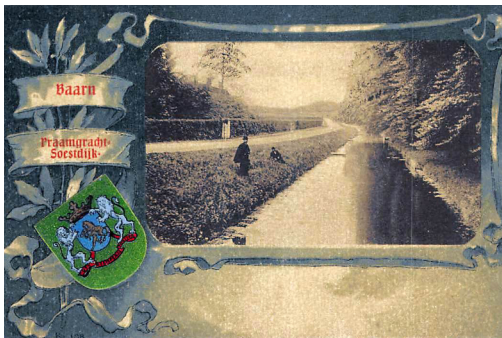
Postadres: Postbus 326, 3740 AH Baarn • **Bezoekadres Oudheidkamer:** Hoofdstraat 1a, 3741 AC Baarn
Telefoon: (035) 54 303 77 (tijdens openingsuren) • **Openingstijden:** woensdag 14 - 16 uur, zaterdag 11 - 13 uur.
www.historischekringbaerne.nl • info@HistorischeKringBaerne.nl

De Tien Uurs Hond (Ton van den Oudenalder)

Een verhaal met een Baarns randje uit 'Volksverhalen uit Utrecht en het Gooi', geschreven door Willem de Blécourt.

Een sterk staaltje van hekserij verhaalt van het feit dat toverheksen gedwongen zijn éénmaal per jaar een persoon of althans een levend wezen te betoveren. Dat is een ruim begrip. Het kan zowel een mens, als een dier als een plant zijn. Het slachtoffer moest sterven, aldus de overlevering. Tenzij... de schuldige tot de bedoelde zegenwens wordt gedwongen. Het is niet altijd makkelijk te zien of er toverij in het spel is. Vooral niet bij kleine kinderen, die kunnen immers niet goed vertellen wat hen overkomen is. Vind je in het hoofdkussen van het kind rozen van veren of andere vreemde figuren dan is het kind ongetwijfeld betoverd. Zo'n roos zag de schrijver van het boekje ooit in Baarn, afkomstig uit de gemeente Soest. De veren waren als een vogelnestje in elkaar gedraaid. Men liet het de schrijver met grote vreze zien, ofschoon ze er niets van geloofden. De heksen hielden volgens overlevering geheime bijeenkomsten in Eemland op de Heiligenberg bij Amersfoort.

De kunst – of zo men wil, de macht – van toveren gaat gewoonlijk van moeder op dochter over, zodat de burgers in het algemeen al met wantrouwen naar de dochter kijken. Dat een man aan de toverkunst doet heeft schrijver nooit in ons dorp (stad) gezien. Wel hoorde hij dat er één in Lunteren moest wonen. De duivel verschijnt gewoonlijk op een stormachtige avond en op een eenzame stille weg. Meestal neemt hij dan de gedaante van een zwarte hond aan, een hond die met rammelende ketting voor de wandelaar uitloopt. Twee boerenjongens die op een winteravond van het dorp naar hun vrij afgelegen huis zouden terugkeren hoorden iets dergelijks. Spoorlags keerden zij om en holden terug naar het dorp. Zij kwamen meer dood dan levend bij hun oom in Baarn aan. Twee kerels 'die veur den duuvel nog niet bang waren', brachten ze thuis. Zonder iets te zien of horen.



Maar nog lang stond die plek in een kwaad daglicht en werd door vele dorpingen gemeden via een omweg. Op sommige plekken verschijnt 's avonds geregeld zo'n hond, die de passanten de schrik op het lijf jaagt. Bij Baarn op Soestdijk aan de Praamgracht vertoont zich elke winteravond om tien uur een dergelijk dier, dat langs de Praamgracht naar de Eem loopt. Die hond kreeg de bijnaam de 'Tienuurshond'.

Tien Uren Heit de Klok. Een gevleugelde uitspraak. Vaak geroepen door de ratelaar die de tijd kwam roepen.

Aangenomen wordt dat dit stukje geschiedenis de basis vormde voor de tienurenhond. Het verhaal gaat dat honden spoken door het gehele land, maar slechts in de omgeving van Amersfoort en Baarn vindt men echt zo'n hond. Tien uur was de gebruikelijke tijd voor het ingaan van de avondklok.

Loopt u nu nog rustig 's avonds om 10 uur over de Praamgracht? Of bent u nu extra alert?

Met dank aan de schrijver Willem de Blécourt, die met zijn boekje de aanzet gaf voor dit korte "spookverhaal".

Verzamelalbum Historisch Baarn op HKB-website

In september 2024 is supermarkt Jumbo een actie gestart met een verzamelalbum met plaatjes en verhalen over de geschiedenis van Baarn.

Het historische album is door zo'n acht vrijwilligers van de Historische Kring Baerne samengesteld. Zij hebben de teksten van het boek geschreven en de bijbehorende beelden erbij gezocht.

Via 23 rubrieken met onder andere kunstenaars, bouwwerken, verenigingen, tradities, historische bedrijven en woonwijken is een mooi overzicht ontstaan van de Baarnse historie.

De verzamelactie bleek een groot succes.

Wildvreemden kwamen bij elkaar om plaatjes te ruilen



en begin november vond als afsluiting een heuse ruilbeurs plaats bij de Oudheidkamer. Veel Baarnars zullen dit album dus thuis in de kast hebben staan. Voor degenen die het album niet hebben, maar wel nieuwsgierig zijn naar de inhoud, is er nu een digitale versie te zien op de website www.historischekringbaerne/publicaties/verzamelalbum-historisch-baarn. Let op: door de vele foto's heeft deze pdf een behoorlijke omvang (130 MB). Het is aan te raden om de pdf met een goede internetverbinding te openen.

Busmaatschappij TENSEN 1930-1980

Tensen, alleen al bij het horen van deze naam krijgen velen rode wangen van plezier. En rood, dat is de kleur van Tensen, uit een tijd dat geluk nog heel gewoon was. In Soest, maar zeker ook in Baarn, zijn er warme herinneringen aan deze busmaatschappij. Moest in het verleden iemand ergens naar toe, dan ging je natuurlijk met Tensen.

Vanaf 1930 verzorgden zij het vervoer voor het oostelijk deel van Utrecht met uitlopers naar het Gooi en de Veluwe. Om te beginnen was er de paardentram, daarna begon Johan van Geerestein de eerste busonderneming die hij in 1930 overdeed aan Willem Cornelis Tensen. Het ging om de 1e lijndienst van Baarn naar Amersfoort, via Soest. Tijdens de ritten werden meteen ook de dagbladen gedistribueerd.

Voor de oorlog reden bussen, 12 in getal, nog op benzine, na de oorlog werden dat 7 bussen en ging men over op diesel. Oprichter W.C. Tensen overleed in 1948 op 71 jarige leeftijd, zoon Piet nam de zaak over en zorgde voor een bloeiend bedrijf met wel 35 lijndiensten en 15 touringcars. Iedere bus was bemand door een chauffeur en een conducteur. Ook over de grens kon je de rode Tensenbussen tegenkomen, bijvoorbeeld met het vervoer van het Groot Gaesbeeker Gilde uit Soest op weg naar Rome.

In 1961 werden 2 nieuwe bussen aangeschaft, lijn 46 en 47, Volvo's met de motor voorin en een 5-versnellingsbak. In 1962 werd het stadsvervoer in Baarn verzorgd door Tensen. Het busstation bevond zich toen aan de Soesterbergsestraat in Soest. Bus 46 heeft gereden tot maart 1976 en ging toen naar de Stichting Veteraan Autobussen.



Uiteindelijk verkocht de familie de onderneming per 1-1-1980 aan de NS. 5 autobussen gingen naar de Veluwe Autobus Dienst, de karakteristieke rode kleur veranderde in geel en 2 andere bussen werden blauw/wit en vertrokken naar Marokko. Nog een bus ging naar Amersfoort naar het woonwagenkamp Birkhoven, hij ging dienst doen als RK kerkje. Hier werd dan de H. Mis gehouden, er werd niet gezongen, maar op deze manier kon de kerkelijke plicht toch vervuld worden.

Alleen bus 46 kwam toch weer terug naar Soest op 16 juni 2023 en viel in de liefdevolle handen van een aantal handige vrijwilligers, de Stichting Tensenbus46. Er kwamen allerlei sponsoracties en de wederopbouw van de bus kon beginnen. Karin Tielkemeijer, bestuurder van de Stichting is zelf een echte Tensen is razend enthousiast en kijkt vol ongeduld uit naar de dag dat de bus weer als nieuw kan gaan rijden. Er wordt gehoopt op juli 2026, dan moet hij klaar kunnen zijn voor feesten en partijen, er heeft zich zelfs al iemand aangemeld die in deze bus naar zijn laatste plaatsje op de begraafplaats gebracht wil worden.

Tensen, het rode wonder, blijkbaar niet kapot te krijgen!

Werkgroep Wandelingen zoekt hulp bij fietstocht op 30 augustus

De Werkgroep Wandelingen van de HKB organiseert in het kader van 675 Jaar Stadsrechten met meerdere vrijwilligers de fietstocht op 30 augustus. De tocht gaat vooral door het buitengebied van Baarn waarbij de aandacht uitgaat naar historische gebeurtenissen uit het verleden van onze stad. We hebben al prachtige informatieborden langs de route, maar we willen op enkele plekken ook vrijwilligers informatie laten geven over wat daar allemaal is gebeurd. Daarvoor zoeken we mensen die bereid zijn in tweetallen twee uur een plek te bemensen. De informatie wordt natuurlijk



door de Werkgroep geregeld en we zorgen dat u droog zit en een kopje koffie of thee kunt gebruiken. Het wordt een fantastische tocht en het is natuurlijk heel erg leuk om de fietsers te vertellen over de boeiende geschiedenis van Baarn. Wie komt helpen?
U kunt verdere informatie verkrijgen of zich aanmelden via info@historischekringbaerne.nl onder vermelding van: Fietstocht 30 augustus.

Bijzondere Tentoonstellingen

Museum Soest: "650 JAAR PROVINCIE UTRECHT"

Op 17 mei 1375 werd in het centrum van Utrecht een historisch document bezegeld: de Stichtse Landbrief. Dit document markeerde een keerpunt in de bestuurlijke verhoudingen van het Nedersticht (het huidige Utrecht).

Op 17 mei 2025 was het dus precies 650 jaar geleden dat de Stichtse Landbrief werd bezegeld. Dit moment wordt gezien als het begin van de democratie in de provincie Utrecht.

In de tentoonstelling is te zien hoe het tot de Stichtse Landbrief gekomen is en hoe het bestuur van de provincie Utrecht zich sindsdien ontwikkeld heeft. De tentoonstelling is in opdracht van de provincie Utrecht gemaakt door – Utrechtse – tekenaars die samenwerken onder de vlag van De Inktpot.

De expositie in museum Soest is te zien tot en met 7 september 2025.

Informatie over 650 jaar Provincie Utrecht, de tentoonstelling en openingstijden: www.museumsoest.nl en www.provincie-utrecht650.nl.



Foto: Derhy Timmer



Textielkunst in Museum Spakenburg: "Geloof, Hoop en Liefde"

Kunstenaarscollectief Windkracht 10 exposeert van 14 mei tot en met 1 september in Museum Spakenburg. De dertien textielkunstenaars, afkomstig uit heel Nederland, lieten zich inspireren door het thema 'Geloof, Hoop en Liefde'. Hun werk wordt binnen en buiten geëxposeerd en vormt een verrassend geheel in verbinding met de vaste presentatie van het museum.

Meer informatie over de tentoonstelling en openingstijden op: www.museumspakenburg.nl

Voorjaarsopenstelling "Soestdijk in Bloei"

6 t/m 29 juni 2025

In juni verandert Landgoed Paleis Soestdijk in een ware bloemenpracht. De paleistuin verandert dan voor korte tijd in een kleurrijke spektakel.

Dit jaar is de bloei extra bijzonder: precies 350 jaar geleden werd de eerste hovenier van Oranje door stadhouder Willem III aangesteld op Soestdijk: Christiaan Jansz van Staden. Ter ere van dit jubileum staat het paleis en de paleistuin de maand juni in het teken van "Soestdijk in Bloei", een ode aan eeuwen koninklijke tuinarchitectuur.

Meer informatie op: www.paleissoestdijk.nl



Rijksmuseum van Oudheden: "Boven het maaiveld – 25 jaar archeologische vondsten"

Met deze grote zomertentoonstelling viert het Rijksmuseum van Oudheden een kwart eeuw Nederlandse archeologie: van vondst tot vinders en vindplaats uit heel Nederland en de Cariben.

Het is een feest der herkenning vol verrassingen, met meer dan 500 opmerkelijke ontdekkingen uit de periode 2000-2025.

De tentoonstelling is te zien tot 7 september 2025.

Info: www.rmo.nl/bovenhetmaaiveld



Lezing Meindert Tepper

Op donderdag 15 mei hield Meindert Tepper voor de HKB een lezing over de tragische gebeurtenis op 10 mei 1945 in Baarn. Vanaf 7 mei was het de taak van de Britse 49e infanteriedivisie (bijgenaamd de Polar Bears) om de Duitse eenheden te ontwapenen. De Britse staf vestigde ze zich in hotel Trier hoek Praamgracht-Amsterdamsestraatweg. (Dit hotel is in 1964 gesloopt.)

Een trekker met aanhangwagen vol met oorlogstuig wordt door een paar Duitsers uitgeladen op een grasveld aan de Biltseweg net voorbij Paleis Soestdijk.

Met het uitwerpen van de spullen explodeert een op scherp staande mijn te midden van de andere munitie met een explosie tot gevolg. Een flinke krater ontstaat en 13 Engelse soldaten zijn op slag dood, 6 raakten gewond. Ook twee Duitse soldaten sneuvelen. Was dit een zelfmoordactie of een tragisch ongeluk? We zullen het nooit weten. Bij de lezing waren veel foto's te zien, die de gebeurtenissen van die dagen goed weergeven.

Het merendeel van de foto's werd gemaakt door Willem van de Poll (1895-1970) een van de belangrijkste en meest veelzijdige fotografen van zijn generatie. Van de Poll was namens Anefo (Algemeen Nederlands Fotobureau) aanwezig bij de ontwapening van Duitse troepen bij Soestdijk vlak voor het incident plaatsvond. Op de plek waar de explosie plaatsvond is nu nog aan een lichte glooiing te zien waar de krater was.



Agenda

Tot en met 25 augustus: Tentoonstelling "De kerk op de Brink" in de Oudheidkamer van de Historische Kring Baerne. Openingstijden: woensdag van 14.00 - 16.00 uur en zaterdag van 11.00 - 13.00 uur

4 juni: StoryTrail Theaterwandeling door Baarn met verhalenverteller Johannes. Baarn is een stad waar het wemelt van de eeuwenoude sagen, legenden en historische verhalen.

Op woensdagavond 4 juni gidst verhalenverteller Johannes je door de bewogen stadsgeschiedenis.

De StoryTrail Theaterwandeling begint om 19:00 uur. Reserveren is noodzakelijk: www.StoryTrail.nl.

Reserveer nu als Early Bird voor € 19,00 (kinderen: € 12,50) of gebruik de kortingscode STORYTRAIL-377TR.



Foto: StoryTrail.nl



13, 14 en 15 juni: Nationale Archeologiedagen

Benieuwd naar wat er onder onze voeten ligt? Tijdens de Nationale Archeologiedagen op 13, 14 en 15 juni krijg je de kans om de geschiedenis van dichtbij te ontdekken. In het hele land zijn er verschillende activiteiten, van spannende opgravingen tot interactieve workshops.

Kijk voor het voorlopige programma op: www.archeologiedagen.nl/programma

30 augustus: HKB fietstocht Baarn 675 jaar Stad. Een fietstocht in twee delen: langs de Eem en door het bos.

8 oktober: Excursie naar Hattem. Meer informatie hierover in de Nieuwsbrief van juni.

28 oktober: Avond van de Baarnsche Geschiedenis. Thema: 675 jaar stadsrechten in Baarn

